

SVOBODI IN MIRU

govor evropske poslanke Tanje Fajon

Poljana, 14. maj 2016

EMBARGO: sobota, 14. maj 2016, ob 11.30

VELJA GOVORJENA BESEDA

Spoštovani zbrani!

Vesela sem, da sem povabljena na to veliko zgodovinsko, tradicionalno in pomembno praznovanje in da smem z vami deliti nekaj svojih misli.

Počaščena sem, da stojim na mestu zadnjih zmagovitih bojev nad fašizmom, nacizmom in kolaboracionizmom, na polju zadnje in dokončne bitke proti okupatorju, na pomniku osvoboditve naše domovine.

Danes smo tukaj zbrani v miru in svobodi.

Vedno, ko izrečem te besede, pomislim, ali se – predvsem tisti, ki niste in nismo doživeli grozljive izkušnje vojne - v resnici zavedamo, kaj pomenita mir in svoboda? In še bolj pomembno – ali sredi tega miru in svobode kot narod živimo tudi v sožitju?

Ob dogajanju v zadnjih letih, ko smo v Sloveniji priča nenehnim delitvam, ki izvirajo tudi iz poskusov predrugačenja zgodovine in prevrednotenja vrednot, ugotavljam, da nam je mir vse preveč samoumeven in da sožitje iz naše sredine žal izginja.

Krizni časi so v Evropi poleg gospodarstva in politike načeli tudi moralno ljudi, značaj narodov, ustroj držav. Na površje prihajajo ideje, ki so na naši celini že večkrat zanete dolgo trajajoče in bratomorne pokole in ki ogrožajo idejo naše združene Evrope, prostora brez meja, na katerega smo že več kot pol stoletja tako zelo ponosni.

Vse preveč je podleganja stereotipnim in populističnim glasovom, vse preveč je ogibanja pred drugimi in ograjevanja pred drugačnimi. In vse to se vse prevečkrat dogaja pod krinko domoljubja.

A domoljub ni tisti, ki zgolj za vsako ceno brani nespremenljivost in se upira novostim. Domoljub ni nestrpen in ne poziva k linču religij, ras ali drugače mislečih. Domoljub je tisti, ki zna v izzivih sodobnega sveta poiskati priložnost, način in moč, da v svoji okolici in v sodelovanju z drugimi ustvarja pogoje za svobodo, mir in sožitje za vse.

In to je mogoče! Kajti vse je mogoče, če obstajata trden namen in skupna volja.

O tem bi nam vsem skupaj lahko veliko pripovedoval partizan Franc Sever Franta, eden zadnjih še živečih partizanskih poveljnikov, ki je danes med nami in ga z vsem spoštovanjem in hvaležnostjo pozdravljam.

Tovariš Franta ve, kaj pomeni imeti skupen cilj, kakšno moč predstavlja neomajna vztrajnost, kaj pomeni boriti se z ramo ob rami. In dobro se zaveda, kaj bi bilo, če bi njegovi vrstniki kadarkoli od začetka do konca druge svetovne vojne izgubili voljo, se razkrojili, se nehali boriti in se vdali. Ne le Slovenci, z zmago okupatorjev bi vsa Evropa živela drugačno zgodovino.

K preteklosti mlajši nismo še veliko prispevali, a naša sedanost in naša prihodnost sta naša skupna odgovornost, in s tem prispevamo k oblikovanju zgodovine, ki se je bodo učili zanamci. Zato mislimo in ravnajmo tako, da bodo na nas ponosni.

Veste, Slovenci smo pogosto premalo objektivni, ko ocenjujemo, kako živimo. Videla sem veliko delov sveta. Govorila sem s toliko različnimi ljudmi, soočila sem se z mnogimi lepimi, a žal tudi s številnimi travmatičnimi zgodbami. Verjemite, da je Slovenija je še vedno dežela dostojnega življenja in Evropa je pojem blagostanja.

A da bi to dojali, moramo kdaj slišati in videti izkušnje drugih. Že pogled v oči malih begunčkov, ki so svoje otroštvo pustili v porušeni domovih v deželah Bližnjega vzhoda, pove dovolj.

Zato ne dopustimo, da bi nas zastрупile nacionalistične retorike, ne nasedajmo skrajnim pogledom. Ne delimo se. Kakršni koli in od koder koli - smo le ljudje, ki si delimo isti svet, ki želimo mir za svoje otroke, ki želimo svobodo za razvijanje misli, ki želimo sožitje za prijetno življenje.

Usmerimo svojo moč v medčloveške odnose in v solidarnost.

Da Slovenci to zmoremo, smo že večkrat dokazali, in takrat sem najbolj ponosna, da sem Slovenka. Hvala vsem, ki so prispevali k samostojnosti in suverenosti slovenskega naroda in napredku Evrope.

Čestitke ob današnji obletnici, dnevu zmage in prihajajočemu dnevu samostojnosti Slovenije. Naj bo današnja obeležitev priložnost za srčno in neobremenjeno druženje.

Hvala.

OZADJE

4 km iz Prevalj, ob cesti Prevalje - Mežica, ob odcepu proti mednarodnemu mejnemu prehodu Holmec, leži naselje Poljana ob gotski cerkvi sv. Janeza Krstnika. Večji del Poljane je zaščiten kot spominsko območje Park svobodi in miru. Na križišču proti Holmcu stoji spomenik Svobodi in miru Poljana 1985, delo akademskega kiparja Stojana Batiča, posvečen zaključnim bojem druge svetovne vojne na evropskih tleh, ki so potekali 13. in 14. 5. 1945 na Poljani.

Odkrili so ga 18. maja 1985 na osrednji jugoslovanski proslavi ob 40. obletnici osvoboditve Jugoslavije in zmage nad fašizmom. Spomenik na podstavku simbolizira ideale svobode in miru. Lik bombe iz bron se razpre v obliki cveta, iz nje izleti jata golobov, ki so simboli miru in sožitja med ljudmi.

Prireditev, ki vsako leto na Poljano privabi več sto ljudi, organizira Združenje borcev za vrednote NOB Mežiške doline v sodelovanju z Združenjem veteranov vojne za Slovenijo območja Mežiške doline, Policijskim veteranskim društvom Sever za Koroško in koroškimi občinami.

Kljub kapitulaciji nemške vojske 8. maja 1945 in razglasitvi premirja dan zatem so se boji na Koroškem nadaljevali vse do 15. maja 1945. Enote četrte operativne cone so namreč v začetku maja 1945 dobile od glavnega štaba nalogo čim prej zasesti Koroško ter preprečiti umik Nemcev in kolaborantov z jugoslovanskega ozemlja.

Na tem območju je tedaj prišlo do ene največjih koncentracij vojaštva na slovenskem ozemlju. Nekateri umikajoče se nemške, zlasti pa kvizlinške enote so se upirale še teden dni po nemški vdaji. Tako se je zadnja bitka druge svetovne vojne v Evropi odvijala na slovenskih tleh na Poljani pri Prevaljah.